

YÖNETİM KURULU BAĞIMSIZLIĞININ FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Geliş Tarihi: 08.04.2020

Doç. Dr. Koray TUAN¹

Kabul Tarihi: 10.05.2020

Makale Türü: Alan Araştırması

Özet

Yönetim kurulu, şirketin finansal raporlarının doğruluğunu ve dürüstlüğünü sağlama, üst yönetimin faaliyetlerini kontrol etme ve şirket pay sahiplerinin çıkarlarını gözetme konularında oldukça önemli bir kurumsal yönetim mekanizması olarak değer görmektedir. Ayrıca, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin, görevlerini hiçbir etki altında kalmadan objektif bir şekilde yapmaları beklendiğinden, söz konusu noktalarda yönetim kurulunun etkinliğini artırması da muhtemeldir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, yönetim kurulu bağımsızlığının şirketin finansal raporlama kalitesi üzerinde bir etkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, 2010-2017 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören halka açık finansal olmayan şirketlerden elde edilen 1908 şirket/yıl verisi sabit etkiler modeli ile analiz edilmiştir. Bulgular, yönetim kurulu bağımsızlığı ile finansal raporlama kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Çalışmanın sonucu, kurumsal yönetim literatüründe yer alan yönetim kurulu bağımsız üyelerin finansal raporlama kalitesi üzerine olumlu etki edeceği düşüncesini ampirik veriler ile desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama Kalitesi, Yönetim Kurulu, Kazanç Yönetimi.

JEL Kodları: M41, M48.

THE ROLE OF BOARD OF DIRECTORS INDEPENDENCE ON FINANCIAL REPORTING QUALITY

Abstract

The Board of directors is regarded as an important corporate governance mechanism for ensuring the accuracy and integrity of entity's financial reports, controlling the activities of management and protecting the interests of the shareholders. Since independent members of the board of directors are considered to have the ability to perform their duties objectively without any influence, it is likely that independent members may increase the effectiveness of the board of directors. The aim of this study is to investigate whether independence of the board of directors has an effect on the financial reporting quality of company. For this purpose, 1908 firm/year data obtained from publicly traded non-financial companies traded on Borsa Istanbul between 2010 and 2017 are analyzed using fixed effects model. The findings indicate that there is a statistically significant positive relationship between the independence of the board of directors and financial reporting quality. The study provides empirical data to support the opinion that independent members of the board of directors in the corporate governance literature would have a positive impact on the financial reporting quality.

Keywords: Financial Reporting Quality, Board of Directors, Earnings Management.

JEL Codes: M41, M48.

¹ Çukurova Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, ktuan@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2168-6481.

1. GİRİŞ

Günümüzde şirketler, paydaşlarının haklarını ve yatırımlarını güvence altına alabilmek, yöneticilerin çıkarıcı davranışlarını engelleyerek eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürebilmek için iyi işleyen kurumsal yönetim mekanizmasına gereksinim duymaktadırlar. Şirketlerde sahiplik ve yönetsel kontrolün ayrılaşmasının neden olduğu problemlerin azaltılabilmesi için ihtiyaç duyulan kurumsal yönetim mekanizması, aynı zamanda şirketler ve sermaye piyasaları için ekonomik değere de sahiptir. Bu yüzden kurumsal yönetim uygulamaları üzerine yürütülen tartışmalar, gerek düzenleyici otoriteler gerekse araştırmacılar arasındaki önemini korumaktadır. Özellikle muhasebe skandallarının neden olduğu şirket iflasları sonrasında sermaye piyasalarında yayınlanan finansal raporlara karşı duyulan güven duygusunun tekrardan kazanılması amacıyla, kurumsal yönetim ile alakalı birçok ilke uygulamaya geçirilmiştir. Söz konusu ilkeler arasında, yönetim kurulunun izleme görevini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi ve bu görevin bir çıktısı olarak, kaliteli finansal bilgi üretiminin sağlanabilmesi için yönetim kurullarının bağımsızlığını artırmaya yönelik uygulamalar dikkat çekmektedir.

Etkili bir şirket yönetim kurulu, kurumsal yönetim mekanizmasının etkinliğini sağlamada hayati öneme sahiptir. Çünkü şirketin finansal raporlarının doğruluğunu ve dürüstlüğünü sağlamak, üst yönetim faaliyetlerini kontrol etmek ve şirket pay sahiplerinin çıkarlarını gözetmek yönetim kurulunun sorumluluğundadır (Fama ve Jensen, 1983; Jonsson, 2005; Liu, 2012). Bu sorumlulukların vekalet sorununun yaratacağı çıkar çatışmasından etkilenmeden sağlıklı bir şekilde yerine getirilebilmesinde, yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin önemli bir rol oynaması muhtemeldir. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı; şirketlerin yönetim kurullarında yer alan bağımsız üyelerin, şirketlerin finansal raporlama kalitesi üzerinde etkisinin olup olmadığının Türkiye örneğinde araştırılmasıdır.

Önceki çalışmalarda (Karamanou ve Vafeas, 2005; Brown ve Caylor, 2006; Firth vd., 2007) güçlü ve etkin bir kurumsal yönetim mekanizmasının şirketin finansal raporlama kalitesine olumlu yönde etki ederek, şirketin tüm paydaşlarına büyük faydalar sağlayacağı ifade edilmektedir. Özellikle; bağımsız yönetim kurulu üyelerinin, şirket yönetiminin çıkarıcı davranışlarını azaltmak ve yönetim tarafından üretilen finansal raporlarda manipülasyonu önlemek için etkin rol almasının beklendiği vurgulanmaktadır (Alves, 2014). Bununla birlikte literatürde, yönetim kurullarında yer alan bağımsız üyelere ilişkin düzenlemelerin her şirket için uygun olmayacağına ve özellikle sektöre ve/veya firmaya özgü spesifik bilgi gereksiniminin yüksek olduğu durumlarda, bağımsız üyelerin bilgi yetersizliğinden kaynaklı kontrol faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütemeyeceği ve şirkete zarar verebileceğine yönelik eleştiriler de bulunmaktadır (Arioglu, 2015; Chen vd., 2015). Literatürdeki tartışmalar doğrultusunda çalışmanın temel araştırma sorusu, “*şirket yönetim kurulunda görev alan bağımsız üyeler şirketin finansal raporlama kalitesini artırır mı?*” şeklinde belirlenmiştir.

Konuya ilişkin literatürde çoğunlukla gelişmiş piyasa örnekleri üzerine yürütülen araştırmalar yer almaktadır. Bu yüzden, aile şirketlerinin sermaye piyasalarında büyük paya sahip olduğu ve yabancı yatırımcıya gereksinim duyan gelişmekte olan finansal piyasa özelliklerini taşıyan Borsa İstanbul (BIST) örneğinde de, şirket yönetim kurulu bağımsızlığının şirketin finansal raporlama kalitesi üzerindeki rolünün araştırılması düzenleyici otoriteler, uygulayıcılar ve finansal bilgi kullanıcıları açısından önem arz etmektedir. Zira Türkiye’de konunun önemine binaen, 30.12.2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’na uyum kapsamında hazırlanan, II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği 3 Ocak 2014 tarih ve 28871 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu son düzenleme ile

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye sayısının belirlenmesinde, toplam yönetim kurulu üye sayısının üçte birinden ve her durumda ikiden az olamaz esası benimsenmiştir. Bu doğrultuda, şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerini ve iyi uygulama örneklerini göz önünde bulundurmaları, belirlenen hedeflere ulaşabilmek ve sürdürülebilirliği koruyabilmek için kendilerine önemli yararlar sağlayacağı açıktır.

Çalışmanın geri kalan bölümlerinde, öncelikle şirket yönetim kurulunda bağımsız üyelere dair yapılan düzenlemelere yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü, araştırmanın yöntemi hakkında bilgilere ayrılmıştır. Dördüncü bölümde, elde edilen bulgular raporlanmış ve son bölümde ise, tespit edilen bulgular ışığında konunun genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

2. YÖNETİM KURULU BAĞIMSIZLIĞINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye’de şirket yönetim kuruluna ilişkin düzenlemeler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun ilgili maddelerinde (md. 359-396) ve Sermaye Piyasası mevzuatında (Seri: IV, No:56, No:57 ve II-17.1 sayılı Tebliğ) detaylı bir şekilde yer almaktadır. Bu düzenlemelerle şirketlerde yönetim kurullarının bağımsızlığını sağlayabilmek adına ciddi adımların atıldığı görülmektedir.

SPK’nın Seri: IV, No:56 Sayılı Tebliğ’inde bağımsız yönetim kurulu üyelerinin sayısı, görev süreleri ve taşımaları gereken nitelikler maddeler halinde kapsamlı olarak belirlenmiştir. Ancak, söz konusu Tebliğ’in uygulanmasında ortaya çıkabilecek sorun ve tereddütlerin giderilmesi amacıyla Seri: IV, No:57 sayılı Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 11.02.2012 tarih ve 28201 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Daha sonra, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun yayımlanması sebebiyle kurumsal yönetim ilkeleri revize edilerek, II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği 2014 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu Tebliğ’de, halka açık şirketlerde yönetim kurulu bağımsız üyeleri için ihtiyari uygulama olan birçok düzenleme zorunlu hale getirilmiştir.

Bu çerçevede yönetim kurullarının, çoğunluğu şirkette başka herhangi bir idari görevli olmayan üyelere oluşması (md. 4.3.2.) ve bu üyeler arasında görevlerini hiçbir etki altında kalmaksızın yapabilme yeteneğine sahip bağımsız üyelerin bulunması gerekmektedir (md. 4.3.3.). Bağımsız üye sayısı ise, ikiden az olmamak şartı ile yönetim kurulu toplam üye sayısının üçte birinden az olmayacak şekilde ve kısırların izleyen tam sayı olarak dikkate alınarak (md. 4.3.4.) belirlenmesi esastır. Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin görev süresi üç yıla kadar olup, tekrar aday gösterilerek yeniden seçilmeleri mümkün kılınmıştır (md. 4.3.5.). Ancak bağımsız üye olarak nitelendirilebilmeleri için aşağıda belirtilen kriterlerin tamamını taşımaları gerekmektedir (md. 4.3.6.):

a) Şirket, şirketin yönetim kontrolü ya da önemli derecede etki sahibi olduğu ortaklıklar ile şirketin yönetim kontrolünü elinde bulunduran veya şirkette önemli derecede etki sahibi olan ortaklar ve bu ortakların yönetim kontrolüne sahip olduğu tüzel kişiler ile kendisi, eşi ve ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımları arasında; son beş yıl içinde önemli görev ve sorumluluklar üstlenecek yönetici pozisyonunda istihdam ilişkisinin bulunmaması, sermaye veya oy haklarının veya imtiyazlı payların %5’inden fazlasına birlikte veya tek başına sahip olunmaması ya da önemli nitelikte ticari ilişkinin kurulmamış olması.

b) Son beş yıl içerisinde, başta şirketin denetimi (vergi denetimi, kanuni denetim, iç denetim de dahil), derecelendirilmesi ve danışmanlığı olmak üzere, yapılan anlaşmalar

çerçevesinde şirketin önemli ölçüde hizmet veya ürün satın aldığı veya sattığı şirketlerde, hizmet veya ürün satın alındığı veya satıldığı dönemlerde, ortak (%5 ve üzeri), önemli görev ve sorumluluklar üstlenecek yönetici pozisyonunda çalışan veya yönetim kurulu üyesi olmaması.

c) Bağımsız yönetim kurulu üyesi olması sebebiyle üstleneceği görevleri gereği gibi yerine getirecek mesleki eğitim, bilgi ve tecrübeye sahip olması.

ç) Bağlı oldukları mevzuata uygun olması şartıyla, üniversite öğretim üyeliği hariç, üye olarak seçildikten sonra kamu kurum ve kuruluşlarında tam zamanlı çalışmıyor olması.

d) 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (G.V.K.)'na göre Türkiye'de yerleşmiş sayılması.

e) Şirket faaliyetlerine olumlu katkılarda bulunabilecek, şirket ile pay sahipleri arasındaki çıkar çatışmalarında tarafsızlığını koruyabilecek, menfaat sahiplerinin haklarını dikkate alarak özgürce karar verebilecek güçlü etik standartlara, mesleki itibara ve tecrübeye sahip olması.

f) Şirket faaliyetlerinin işleyişini takip edebilecek ve üstlendiği görevlerin gereklerini tam olarak yerine getirebilecek ölçüde şirket işlerine zaman ayırabiliyor olması.

g) Şirketin yönetim kurulunda son on yıl içerisinde altı yıldan fazla yönetim kurulu üyeliği yapmamış olması.

ğ) Aynı kişinin, şirketin veya şirketin yönetim kontrolünü elinde bulunduran ortakların yönetim kontrolüne sahip olduğu şirketlerin üçten fazlasında ve toplamda borsada işlem gören şirketlerin beşten fazlasında bağımsız yönetim kurulu üyesi olarak görev almıyor olması.

h) Yönetim kurulu üyesi olarak seçilen tüzel kişi adına tescil ve ilan edilmemiş olması gerekmektedir.

Yukarıda sayılan kıstaslar, yönetim kurulunun bağımsızlığının sağlanması ve korunmasına hizmet etmektedir. Söz konusu bu düzenlemelerin şirketler tarafından değerlendirilmesi ve bu ilkelere uyumlu uygulamalarının benimsenmesi durumunun, şirketlere rekabetçi piyasa koşullarında güçlü bir avantaj sağlaması olasıdır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Muhasebe bilgilerinin kalitesi ve özellikle, kazançlara ilişkin bilgilerin kalitesi sermaye piyasalarının etkinliği ve verimliliği için kritik öneme sahiptir (Wu vd., 2007). Şirketin kazançlara ilişkin kaliteli bilgi üretmesi, kurumsal yönetimin temel yapı taşı olan yönetim kurulunun finansal raporlama sürecindeki kontrollerinin etkinliğine bağlıdır. Bu etkinlik ise, yönetim kurulu bağımsızlığı ile güçlendirilebilir (Fama ve Jensen, 1983). Çünkü bağımsız yönetim kurulu üyelerinden, şirket yönetimi tarafından hazırlanan finansal tabloları hiçbir etki altında kalmadan kontrol etmesi, yönetimin çıkarıcı davranışlarını azaltması ve daha yüksek kalitede finansal raporlama yapılmasında ısrar etmesi beklenmektedir (Alves, 2014). Bu çerçevede; bu çalışmada, yönetim kurulunda bağımsız üye oranının artmasının şirketin kazanç yönetimi uygulamalarını kısıtlayarak, şirketin finansal raporlama kalitesini arttıracığı düşünülmektedir. Diğer bir değişle, şirket yönetiminin aldığı finansal kararlarda ve finansal raporlama sürecinde kontrol faaliyetlerini sürdüren bağımsız üyelerin kazanç kalitesini artırması beklenmektedir. Bu beklentiye paralel tarzda oluşturulan araştırma hipotezi ise şu şekildedir:

“*H0: Yönetim kurulu bağımsızlığının şirketin finansal raporlama kalitesi üzerine etkisi yoktur.*”

Araştırma hipotezinin test edilebilmesi için 2010-2017 yılları arasında Borsa İstanbul’da faaliyet gösteren finansal olmayan şirketlerden elde edilen 1908 şirket/yıl verisinden yararlanılmıştır. İlgili veriler, şirketlerin resmi web sitelerinde yer alan faaliyet raporlarından elle toplanmıştır. Bu yönü ile araştırma verilerinin değerli olduğu düşünülmektedir. Araştırma kapsamına finansal kuruluşlar, finansal raporlarındaki farklılıklar nedeniyle dahil edilmemiştir. Araştırma verileri, Hausman testi sonuçlarına göre sabit etkiler modeli ile analiz edilmiştir.

Çalışmanın bağımlı değişkeni, finansal raporlama kalite düzeyi olarak belirlenmiştir. Finansal raporlama kalitesini önceki çalışmalarla (Alves, 2014; Alzoubi, 2014; Chen vd., 2015; Arun vd., 2015) uyumlu olarak kazanç yönetimi temsil etmektedir. Kazanç yönetimi, şirket yöneticilerinin bilgi kullanıcılarının kararlarını etkilemek için muhasebe bilgisinin bilinçli olarak yanlış açıklanması ya da hiç açıklanmaması faaliyetidir (Memiş ve Çetenak, 2012). Finansal bilgilerin manipülasyonu ihtiyari tahakkuklar üzerinden yapılabilmektedir. Bu yüzden ihtiyari tahakkuklar, kazanç yönetiminin bir göstergesi olarak kabul görmektedir. Literatürde ihtiyari tahakkukları hesaplayabilmek için Healy Modeli, DeAngelo Modeli, Jones Modeli gibi farklı modeller mevcut olsa da, konuya ilişkin araştırmalarla paralel olarak Düzeltilmiş Jones Modeli olarak bilinen modelden faydalanılmıştır.

Çalışmanın bağımsız değişkeni ise, yönetim kurulu bağımsızlığıdır. Yönetim kurulu bağımsızlığını, yönetim kurulunda görev yapan bağımsız üye sayısının toplam yönetim kurulu üye sayısına bölünmesi ile elde edilen oran temsil etmektedir. Ayrıca, kazanç yönetimi üzerine yürütülen çalışmalar dikkate alınarak, kazanç yönetimi uygulamalarına etkisi olduğu düşünülen bazı değişkenler araştırma modeline kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Bu paralelde, Big4 (4 Büyükler) olarak tanınan PricewaterhouseCoopers, Deloitte, Ernst&Young ve KPMG bağımsız denetim kuruluşlarının, diğer bağımsız denetim kuruluşlarına kıyasla daha kaliteli denetim hizmeti sunarak, şirket yönetiminin kazanç yönetimi uygulamalarını kısıtlayacaklarına inanılmaktadır (Alves, 2014). Bu yüzden, şirketin bağımsız denetim hizmeti aldığı denetim kuruluşunun Big4 olup olmaması durumu araştırma modelinin ilk kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Büyük şirketlerin paydaşlarını etkilemek için küçük şirketlere kıyasla daha çok kazanç yönetimine başvuracağı düşünüldüğünden (Xie vd., 2003; Jiang vd., 2008), şirketin büyüklüğünü temsilen toplam aktifin logaritması ikinci kontrol değişkeni olarak modele eklenmiştir. Mali sıkıntı içerisinde olan ve yabancı kaynak ihtiyacı duyan şirketlerin, mali yönden güçlü olan şirketlere kıyasla daha fazla kazanç yönetimi uygulayabileceği beklentisinden (Alzoubi, 2014; Chen vd., 2015), şirketin finansal kaldıraç oranı (borçların toplam aktife oranı) kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Son olarak; finansal performansı düşük şirketlerin, finansal performanslarını artırabilmek için diğer şirketler ile karşılaştırıldığında, kazanç yönetimi motivasyonlarının daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir (Kothari vd., 2016). Bu nedenle şirketin finansal performansı (net karın toplam aktife oranı) çalışmanın regresyon modeline dördüncü ve son kontrol değişkeni olarak eklenmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda oluşturulan araştırmanın modeli literatüre (Alves, 2014; Alzoubi, 2014; Chen vd., 2015; Arun vd., 2015) paralel bir tarzda, aşağıda eşitlik (1)’deki gibi oluşturulmuştur:

$$FRQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 IND_{it} + \beta_2 BIG4_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \epsilon_{it} \quad (1)$$

Çalışmada yer alan bağımlı değişkenin, bağımsız değişkenin ve dört adet kontrol değişkenin tanımlaması ve bağımlı değişken üzerine beklenen etkileri aşağıdaki Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Değişkenler ve açıklamaları

Değişkenler	Açıklamalar	Bağımlı Değişkene Beklenen Etkisi
Bağımlı Değişken: Finansal Raporlama Kalitesi (FRQ)	Şirketin ihtiyari tahakkukları kullanım düzeyi Düzeltilmiş Jones Modeli ile hesaplanmıştır.	?
Bağımsız Değişken: Yönetim Kurulu Bağımsızlığı (IND)	Şirket yönetim kurulunda görev yapan bağımsız üye sayısının toplam yönetim kurulu üye sayısına oranı.	+ / -
Kontrol Değişkeni: Bağımsız Denetim Firması (BIG4)	Şirketin bağımsız denetim hizmetini Dört Büyükler olarak bilinen denetim firmalarının birinden alması durumunda 1, aksi durumda 0 değeri verilmiştir.	-
Kontrol Değişkeni: Şirketin Büyüklüğü (SIZE)	Şirketin varlık toplamı ile ifade edilirken, değişkenin doğal logaritması alınarak regresyon modeline eklenmiştir.	+
Kontrol Değişkeni: Şirketin Kaldıraç Oranı (LEV)	Şirketin toplam yabancı kaynaklarının toplam aktife bölünmesi ile bulunmuştur.	-
Kontrol Değişkeni: Şirketin Karlılığı (ROA)	Şirket net karının veya net zararının toplam aktiflere bölünmesi ile hesaplanmıştır.	+

Bir sonraki aşamada, oluşturulan regresyon modeli çerçevesinde araştırma hipotezinin test edilmesine geçilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma modelinde yer alan değişkenler arasında çoklu bağlantı (korelasyon) sorununun var olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizine başvurulmuştur. Değişkenler arasında korelasyon katsayısı değerlerinin 0.80’den küçük olması durumunda çoklu doğrusal korelasyon sorununun olmadığı literatürde kabul görmektedir (Gujarati, 2004). Çalışmanın regresyon modelinde yer alan bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayı değerlerinin, bu orandan düşük olduğu (en yüksek değer, -0.3717 ile LEV ve ROA değişkenleri arasındadır) gözlemlenmektedir. Aşağıdaki Tablo 2’de, bağımsız değişkenlere ait korelasyon katsayı değerleri sunulmaktadır.

Tablo 2. Korelasyon sonuçları

	IND	BIG4	SIZE	LEV	ROA
Yönetim Kurulu Bağımsızlığı (IND)	1.0000				
Bağımsız Denetim Firması (BIG4)	-0.1268	1.0000			
Şirketin Büyüklüğü (SIZE)	0.0341	0.1422	1.0000		
Şirketin Kaldıraç Oranı (LEV)	0.0549	0.0713	0.0667	1.0000	
Şirketin Karlılığı (ROA)	-0.0613	0.1600	0.0606	-0.3717	1.0000

Bir sonraki aşamada ise, regresyon modelinin belirlenebilmesi için Hausman testi yapılmıştır ve Tablo 3, söz konusu test sonuçlarını göstermektedir. Hausman testi sonuçları, panel veri analizinde sabit etkiler modelinin tercih edilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 3. Hausman testi sonuçları

<i>Model: FRQit = β0 + β1 INDit + β2 BIG4it + β3 SIZEit + β4 LEVit + β5 ROAit + εit</i>				
Test	Chi2	Olasılık Değeri	Hipotez	Karar
Hausman	32.64	0.0000***	Açıklayıcı değişkenler ve birim etki arasında korelasyon yoktur.	Ret
***. **. *. %1. %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı.				

Daha sonra aşağıdaki Tablo 4'te ise, çalışmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı ve varsa bu ilişkinin yönü tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4. Regresyon modeli sonuçları

	Katsayı	Standart Sapma	t Değeri	p Değeri
IND	-.0205977	.0073493	-2.80	0.005***
BIG4	-.0045964	.0044364	-1.04	0.300
SIZE	.0001122	.0001829	0.61	0.540
LEV	-.0373237	.0094441	-3.95	0.000***
ROA	.2142439	.0183668	11.66	0.000***
Sabit	.0182949	.0065064	2.81	0.005***
F = 3.56		Anlamlılık =0.0000		
n=1908. ***. **. *. %1. %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı. =Yönetim kurulu bağımsız oranı. =Bağımsız denetim firmasının kalitesi. =Şirketin varlık toplamının doğal logaritması. =Şirketin kaldıraç oranı. =Şirketin aktif karlılık oranı.				

Tablo 4, şirketin sunmuş olduğu finansal raporların kalitesini temsilen kazanç yönetimine etki etmesi beklenen yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye oranının bağımsız değişken olarak belirlendiği doğrusal regresyon modeline dayalı analiz sonuçlarını göstermektedir. Tablo 4'te sunulan verilere göre, yönetim kurulu bağımsız üye oranına (IND) ilişkin katsayı -0.0205977 ile negatiftir. Söz konusu değişkenin p değeri ise 0.005'dir. Bu durum, söz konusu değişken ile şirket yönetiminin kazanç yönetimi uygulamaları arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak belirgin negatif yönlü bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir.

Modelde yer alan dört adet kontrol değişkeninden ilki olan BIG4 değişkeninin ve ikinci kontrol değişkeni olan SIZE değişkeninin katsayıları sırasıyla -0.0045964 ve 0.0001122 olarak tespit edilmiştir. Bu durum, şirket yönetiminin kazanç yönetimi uygulamaları ile BIG4 değişkeni arasında negatif yönlü, SIZE değişkeni ile pozitif yönlü bir ilişki içerisinde olduğuna işaret etmektedir. Ancak BIG4 değişkeninin p değerinin 0.300 ve SIZE değişkeninin p değerinin ise 0.540 olması neticesinde, söz konusu bu iki değişken ile şirket yönetiminin kazanç yönetimi uygulamaları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını gösteren sonuçlar ortaya koymaktadır. Modelde yer alan diğer bir kontrol değişkeni ise, LEV değişkenidir. Tablo 4'te yer alan sonuçlar, LEV değişkeni ile şirketin kazanç yönetimi uygulamaları arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak belirgin (0.000) negatif yönlü (-0.0373237) bir ilişki olduğunu işaret etmektedir. Modelin son kontrol değişkeni olan ROA değişkeni ile şirketin kazanç yönetimi uygulamaları arasında ise, %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak belirgin (0.000) pozitif yönlü (0.2142439) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Tablo 4'ten elde edilen regresyon katsayıları ve değişkenlere ilişkin p değerlerine dayalı olarak, IND ve LEV değişkenleri ile kazanç yönetimi arasında istatistiksel olarak %1 anlamlılık düzeyinde belirgin negatif, ROA değişkeni ile de pozitif bir ilişki olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Ancak, BIG4 ve SIZE değişkenleri ile kazanç yönetimi arasında istatistiksel olarak %5 anlamlılık düzeyinde belirgin bir ilişki olduğu yönünde

bulgular elde edilememiştir. Bu sonuç, araştırmanın hipotezini (H0) reddeder nitelikte kanıtlar sunmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre, şirket yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye oranındaki artışın, yönetimin ihtiyari tahakkuklar aracılığıyla kazanç yönetimi uygulamalarına başvurmasını kısıtlayacağı ve kazançların kalitesini, dolayısıyla da sunulan finansal raporların kalitesini artıracığı söylenebilir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kurumsal yönetim anlayışının benimsenmesi ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması, Türkiye gibi gelişmekte olan sermaye piyasalarında işlevselliğin artması ve şirketlerin sürekliliğinin sağlanması adına önem arz eden konulardır. Şirketlerde stratejik kararlar alan en üst düzeydeki idare ve temsil organı olan yönetim kurulu, kurumsal yönetim mekanizmasının etkinliğini sağlamada kilit unsurdur. Yönetim kurulunun etkinliğinin artması ise, kurulun yapısı ve özellikleri ile yakından ilişkilidir. Hissedarlar, şirket yönetiminin faaliyetlerini doğrudan izleyemedikleri için haklarının korunması noktasında yönetim kuruluna ve özellikle de kurulda yer alan bağımsız üyelere güvenmektedirler. Bu yüzden, şirket yönetiminin çıkarıcı faaliyetlerini kontrol etmek ve tüm paydaşların haklarını koruyabilmek ve şeffaf bir biçimde bilgilendirilmelerini sağlamak için yönetim kurullarına bağımsız üyelerin dahil edilmesi, kurumsal yönetim mekanizması içerisinde iyi bir uygulama olarak değer görmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yönetim kurulu bağımsızlığının şirketin finansal raporlama kalitesi üzerine bir etkisinin olup olmadığı araştırmaktadır. Literatürdeki tartışmalardan yola çıkarak, bu çalışmada yönetim kurulunda bağımsız üye oranı arttıkça şirket yönetiminin kazanç yönetimi uygulamalarının kısıtlanacağı ve kazanç kalitesinin ve dolayısıyla da finansal raporlama kalitesinin artacağı beklenmektedir. Bu doğrultuda, 2010-2017 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan kuruluşlardan elde edilen 1908 şirket/yıl verisi sabit etkiler modeli ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları literatürdeki teorik tartışmaları destekler nitelikte veriler sunmaktadır. Diğer bir ifadeyle; araştırma sonuçlarına göre, Türkiye örneğinde yönetim kurulunda bağımsız üye oranının şirketin kazanç kalitesi üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu söylenebilir. Çalışma sonucu, yönetim kurulu bağımsızlığının finansal raporlama kalitesi için oldukça önemli bir değere sahip olduğunu göstermektedir. Şirket yönetiminin çıkarıcı davranışlarının engellenerek, hissedarların haklarının korunması ve tüm paydaşların şeffaf bir biçimde bilgilendirilmesi için yönetim kurullarındaki bağımsız üyelerin önemini ampirik veriler de desteklemektedir. Bu çerçevede, Türkiye gibi aile şirketlerinin çoğunlukta olduğu finansal piyasalarda, kurumsal yönetim ile ilgili düzenlemelerin odaklandığı adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkelerine uyumun sağlanması ve daha etkin bir şekilde gözetim faaliyetinin yürütülmesi için bağımsız üyelere gereken önemin verilmesi tavsiye edilmektedir.

Çalışmanın bir takım kısıtları mevcuttur. Bunlardan ilki, çalışmanın bağımlı değişkeni olan finansal raporlama kalitesinin ölçülmesi ile ilgilidir. Literatürde finansal raporlama kalitesinin ölçümünde kullanılan farklı göstergeler ve modeller olsa da; bu çalışmada, finansal raporlama kalitesinin ölçülmesinde ihtiyari tahakkukları kullanan Düzeltilmiş Jones Modeli'nden faydalanılmıştır. İkincisi, oluşturulan regresyon modelinin finansal raporlama kalitesine etki eden tüm faktörleri dikkate alamaması ve seçilen bağımsız değişkenler ile sınırlı kalmasıdır. Bir diğer kısıt ise, yönetim kurulunda görev yapan bağımsız üyelerin şirketin faaliyet gösterdiği sektöre özgü spesifik bilgi ve finansal raporlamaya ilişkin bilgi düzeylerinin ölçülememesidir.

KAYNAKÇA

- Alves, S. (2014). The effect of board independence on the earnings quality: Evidence from Portuguese listed companies. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 8(3), 23-44.
- Alzoubi, E. S. S. (2014). Board characteristics and financial reporting quality: Evidence from Jordan. *Corporate Ownership & Control*, 11(3), 8-29.
- Arioglu, E. (2015). Market reaction to director independence at Borsa Istanbul. *Borsa Istanbul Review*, 15(4), 259-271.
- Arun, T. G., Almahrog, Y. E., ve Aribi, Z. A. (2015). Female directors and earnings management: Evidence from UK companies. *International Review of Financial Analysis*, 39, 137-146.
- Brown, L., ve Caylor, M. (2006). Corporate governance and firm valuation. *Journal of Accounting and Public Policy*, 25(4), 409-434.
- Chen, X., Cheng, Q., ve Wang, X. (2015). Does increased board independence reduce earnings management? Evidence from recent regulatory reforms. *Review of Accounting Studies*, 20(2), 899-933.
- Fama, E. F., ve Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control, *The Journal of Law and Economics*, 2(26), 301-325.
- Firth, M., Fung, P. M. Y., ve Rui, O. M. (2007). Ownership, two-tier board structure, and the informativeness of earnings: Evidence from China. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26(4), 463-496.
- Gujarati, D. N. (2004). *Basic econometrics* (4th ed.). USA, New York: McGraw Hill.
- Jiang, W., Lee, P., Anandarajan, A. (2008). The association between corporate governance and earnings quality: Further evidence using the GOV-Score. *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, 24, 191-201.
- Jonsson, E. I. (2005). The role model of the board: A preliminary study of the roles of Icelandic boards. *Corporate Governance: An International Review*, 13(5), 710-717.
- Karamanou, I., ve Vafeas, N. (2005). The association between corporate boards, audit committees and management earnings forecasts: An empirical analysis. *Journal of Accounting Research*, 43(3), 453-486.
- Kothari, S. P., Mizik, N. ve Roychowdhury, S. (2016). Managing for the moment: The role of earnings management via real activities versus accruals in SEO Valuation. *The Accounting Review*, 91(2), 559-586.
- Liu, J. (2012). Board monitoring, management contracting and earnings management: An evidence from ASX listed companies, *International Journal of Economics and Finance*, 4(12), 121-136.
- Memiş, M. Ü. ve Çetenak, E. H. (2012). Kurumsal yönetimin kazanç yönetimi uygulamaları üzerine etkisi: İMKB'de işlem gören şirketler üzerine uygulama. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 205-224.

- SPK (2011). *Kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesine ve uygulanmasına ilişkin tebliğ*, Seri:IV, No:56, Resmi Gazete, Sayı: 28158, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111230-14.htm>, (Erişim Tarihi: 03.01.2020).
- SPK (2012). *Kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesine ve uygulanmasına ilişkin tebliğ*, Seri:IV, No:57, Resmi Gazete, Sayı: 28201, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120211-8.htm>, (Erişim Tarihi: 03.01.2020).
- SPK (2014). *Kurumsal yönetim tebliği*, (II-17.1), Resmi Gazete, Sayı: 28871, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140103-3.htm>, (Erişim Tarihi: 03.01.2020).
- Wu, Q., Wang, P., ve Yin, J. (2007). Audit committee, board characteristics and quality of financial reporting: An empirical research on Chinese securities market, *Frontiers of Business Research in China*, 1(3), 385-400.
- Xie, B., Davidson, W. N. Ve DaDalt, P. J. (2003). Earnings management and corporate governance: The role of the board and the audit committee, *Journal of Corporate Finance*, 9(3), 295-316.